

Selected teachings from the thought of
R' Avraham Yitzchak Hakohen Kook Zt"l

Fragments of Light: the Long Short Road to Teshuva

ספר במדבר פרק לא

(כא) וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אֲנָשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה:

(כב) אַךְ אֵת הַזֵּהָב וְאֵת הַכֶּסֶף אֵת הַנְּחֹשֶׁת אֵת הַבְּרִזְלִים אֵת הַבְּדִיל וְאֵת הָעֹפְרַת:

(כג) כָּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אַךְ בְּמִי נִדְּהָ יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמַיִם:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף טז עמוד ב

שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה וגזר טומאה על כלי מתכות כלי מתכות דאורייתא נינהו דכתיב אך את הזהב ואת הכסף וגו' לא נצרכה אלא לטומאה ישנה דאמר רב יהודה אמר רב מעשה בשל ציון המלכה שעשתה משתה לבנה ונטמאו כל כליה ושברתן ונתנתן לצורף וריתכן ועשה מהן כלים חדשים ואמרו חכמים יחזרו לטומאתן ישנה מאי טעמא משום גדר מי חטאת נגעו בה.

עין אי"ה מסכת שבת דף טז עמוד ב

כלל ענין הטומאה ודרך ההטהרה ממנה, ודאי הם נסמכים אל החסרונות והמגרעות הנמצאים בעולם בכל סוגיו, ובאדם בנפשו גופו ונטיותיו ביחוד. והדרכים שבהם יתעלה הכל ויטהר מכל רע המושם עכשיו עליהם כמשא לעיפה.

והנה, שני דרכים ישנם לטהרת רע עבר, באשר הרע הנמזג בדרכי החיים הוא הולך ומתפשט לפי ערך החלק שהוא נוטל בהם, על כן:

- ישנה השקפה אחת שתסכים לבטל ולאבד בבת אחת סדרים ערוכים ישנים שבהם נשרש הרע והקלקול, ולבנות מהחומר העבר בנינים חדשים. זה הציור ישנו בעולם בכללו, ומגיע גם כן עד פרטיותו באדם, כשמוצא בנפשו רעות ומגרעות מושרשות מאד, יש אשר יעלה על לבבו מחשבה לכתת גופו ונפשו, עד אשר כחותיו יחלשו ויצערו, ועם השבירה של הכוחות כולם, הלא יישברו כחות הרע וההפסד, ושוב ישוב לבנות בנין הגון בסדר נכון על פי דרכי הצדק התורה והמצוה. והנה, אם היתה המידה הזאת נהוגה ביצירה בכלל, כבר היה ראוי לאבד עולם מלא בשביל החסרונות הרבים, בשביל העושה והמרוצה והנבלות אשר השרישו שרשיהם בקרב המין האנושי.

- אמנם, ארון כל המעשים הוא אב הרחמים, והוא חס מלאבד כל יציר פחות וכל כח מהמציאות, על כן רק במקום שאין דרך אחר נמצא, שם יוצאת המדה של השחת שרוף וכלה, אבל הדרך התמידי הוא לתקן בסבלנות באורך הזמן וברחמים רבים את המגרעות, באופן שגם הכחות הרעים לא יאבדו מן המציאות, כי אם ישמשו לטובה.

הנטיה הנראית בהנהגה האלהית, להשתמש לטובה תכליתית גם עם תכונות היותר שפלות, היא עודדה את לב שמעון בן שטח להשתמש בכח פחות ונקלה לתכלית נעלה ונשגבה:

טהרת הטומאה שבכלים, אמנם אפשר על-ידי שבירתן, ודאי כיון שבטל שימושן טומאתן בטלה, כמו כן בכל דרכי השימוש האנושיים שמגרעות וטומאות דבקו בהם, ודאי בשבירה חלוטה יטהרו. אמנם, שבירה חלוטה תאבד את הכחות הרעים מהמציאות, ואת הטובים גם כן תחליש ותקטין. וכן בסדרי החיים של החברה, המאבד ושואף להרס בזעף על-מנת לתקן בחפזון, יאבד רב טובה.

רושם גדול בהרחקה מזה הדרך של פחז כמים, נמצא בגזירת טומאה ישנה, למען לא יהיה זה הדרך מורגל להטהר מן הטומאות על-ידי שבירת כל הכלי וביטול שימוש, אע"פ שיעשהו כלי אחר מחדש, לא טוב הוא לאבד כלים בשביל הטומאה שבהם על הסמך לבנותם בצורה חדשה, כי אם טהרת מי חטאת היא עושה דרכה במתינות בהזאת שלישי ושביעי, מטהרת את הטמאים מצד ההסכמה להכנע לחפץ עליון הגנוז ונעלם מעין כל צופה....

אמנם, דרך התיקון הולך הוא דרכו לאטו, יען שהוא איננו מאבד את הכחות הישנים עם סדריהם כי אם מהפכם לטובה ולברכה, באשר בכל כח היותר שפל הוא משתמש להעלותו להיות לסעד לדברים קדושים ונעלים. זה אנו רואים בטהרת מי חטאת, בהערה שמטהרת אפילו טומאת מת. כלומר שמבארת שיתגלה לפנינו אור עולם כזה וסדרי חיים כאלה, שנשכיל שגם החסרונות הרעים שהם גורמים המות וההפסד גם הם יטהרו, ואיכה זה נרצה בדרך תיקון פתאומי של הירוס ואבדון...

למדנו ממוצא דבר, שאין שום כח פחות בעולם שאין משתמשים בו לתכלית הטוב והקדושה, וע"כ אין ראוי למהר(ס) בהירוס ע"מ לתקן. וכך היא מדתו של מקום ברוך הוא, מאריך אפו וצופה לרשע וחפץ בהצדקו, ומסבב עלילות שהכל יחזור לטובה ולברכה, ואין ראוי לטהר כלים בשבירה כי אם להזהר בגדר מי חטאת, המטהרת אפילו הטומאה היותר גדולה ומהפכת לטובה....

וכמה מסוכן הוא הדרך של הריסות הסדרים הישנים והחרבתם בשביל להביא איזה תיקונים נחוצים, כי בהתפשט מנהג כזה יקומו ממחבואם כל עז פנים וכל ריק ופוחז, ויתנשא להעמיד חזון במה שישלח יד בכל דבר מתוקן ומקובל, עד שהטהרה הרצויה ההולכת בדרך התורה היא חלילה תבטל מפני פחזות הפוחזים וההדיוטים הקופצים בראש. משום גדר מי חטאת נגעו בה, להשריש יפה יפה כמה אנו חייבים להזהר שיהי' דרך התיקון בשמירת כל דבר העומד, ובהחזרה לטובה ולטהרה כל רע וכל טומאה מצד הכח הצפון והנעלם בעמקי גנזיה של תורה בדרך שלום ואמת, (משלי ג יז) "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום".